

Voor beperkingen is **altijd een oplossing**

In 2010 maakte de familie Aarts uit het Brabantse Asten-Heusden al plannen voor de bouw van een nieuwe stal. Het zou tot 2022 duren voordat de schop in de grond ging. Voortschrijdend inzicht en veranderende regelgeving leidden tot een innovatieve emissiearme stal met 372 boxen en veel comfort voor de koeien.

TEKST WICHERT KOOPMAN

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	Bas, (op de foto zus Elke), Ton, Jolanda en Luuk Aarts
aantal melk- en kalfkoeien	280
aantal stuks jongvee	180
rollend jaargemiddelde	10.000 kg melk met 4,40% vet en 3,63% eiwit
tussenkalf tijd	380 dagen
grond in gebruik	110 ha (80% gras, 20% mais)

Je moet het maar durven. In 2022 een nieuwe stal bouwen en een groeisput maken, op nog geen drie kilometer van een Natura 2000-gebied in een intensief veehouderijgebied in de provincie Noord-Brabant. Toch zijn de broers Bas en Luuk Aarts uit Asten-Heusden beslist geen ondernemers die ondoordachte beslissingen nemen. Samen met hun ouders Ton en Jolanda waren ze jaren bezig met plannen maken.

‘Onze opa is hier in 1973 gestart op een ruilverkavelingsboerderij met een van de eerste ligboxenstallen’, vertelt Bas Aarts. ‘Onze ouders hadden de veestapel binnen de bestaande gebouwen uitgebreid tot zo’n 180 koeien, toen ze in 2010 een aanvraag indienden voor de bouw van een nieuwe stal. De vergunning werd uiteindelijk eind 2014 verleend’, herinnert de jonge veehouder zich. ‘Toen bekend werd dat 2 juli 2015 zou gaan gelden als peildatum voor de omvang van de veestapel, was onzeker hoeveel koeien we zouden kunnen gaan melken. Bouwen leek ons op dat moment niet verstandig.’

Nieuw plan door Brabants stallenbesluit

De groei beperking kwam er in de vorm van fosfaatrechten. ‘Daaroverheen kwam het Brabants stallenbesluit. Daardoor zouden we genoodzaakt worden te investeren in emissiearme vloeren voor de oude stallen. Bovendien was de vergunning uit 2014 achterhaald, omdat de gekozen vloer in 2034 al niet meer zou voldoen’, vertelt Bas. ‘Omdat we vraagtekens hadden over de geloofbaarheid van veel emissiearme betonvloeren, zijn we op zoek gegaan naar een alternatief. Zo zijn we uiteindelijk uitgekomen bij het huidige stalontwerp met gietasfalt. Deze vloer geeft de koeien veel grip en is ideaal voor de klauwen’, ervaart de veehouder.

De stal van de familie Aarts heeft een proefstalstatus voor de RAV-lijst. Om de uitstoot van ammoniak te beperken zijn verschillende aanpassingen doorgevoerd. De gietasfaltvloer ligt van twee kanten op afschot naar een giergoot. Daardoor loopt de urine weg en wordt deze direct gescheiden van de vaste mest. Gietasfalt is minder poreus dan beton, wat de vorming van ammoniak beperkt. Ook is de vloer voldoende ruw, waardoor er geen profiel in hoeft te worden aangebracht voor de geloofbaarheid. Ook dit is gunstig voor de ammoniakemissie. Een schuif die iedere twee uur loopt, schuift de vaste mest af. Vaste mest en urine worden gescheiden opgeslagen.

De vloer in de stal van de familie Aarts wordt daarnaast regelmatig besproeid met water en een ureaseremmer. Dit is een middel dat het enzym urease uitschakelt. Zo wordt de omzetting van ureum in ammoniak direct geremd voor de korte tijd dat urine en mest met elkaar in aanraking komen op de vloer.

Een derde aanpassing is een verlengde voerstoeper achter het voerhek, waarop om de twee voerplekken een afscheiding is geplaatst. Hiermee worden de koeien gestuurd om recht achter het voerhek te gaan staan en wordt voorkomen dat dieren op de voerstoeper mesten. Deze aanpassing verkleint de besmeurde oppervlakte in de stal en ook dat levert een beperking van de ammoniakuitstoot op. ‘Al met al heeft dit stalconcept stevige investeringen gevraagd’, benadrukt Bas. ‘Maar hierdoor voldoen we nu op het gehele bedrijf wel aan het stallenbesluit van Noord-Brabant.’

De koeien lopen sinds de zomer van 2022 in de nieuwe stal. Op dit moment worden de ongeveer 250 koeien gemolken door vier robots. De installatie van een vijfde robot is voorzien voor komende zomer, waardoor er ruimte ontstaat om geleidelijk verder door te groeien.

Nauwelijks kunstmest

De familie Aarts boert in een veedicht gebied met naast koeien veel varkens en kippen. Glastuinbouwbedrijven zijn gevestigd in dezelfde omgeving en Natura 2000-gebied De Groote Peel ligt op minder dan drie kilometer afstand. Het lijkt bepaald geen ideale uitgangspositie voor ambitieuze jonge ondernemers in de melkveehouderij. De gebroeders Aarts denken hier echter anders over. ‘De Groote Peel is altijd een beperking geweest, maar heeft er bijvoorbeeld wel voor gezorgd dat er in dit gebied weinig PAS-melders zijn’, redeneert Bas.

De stal is ingedeeld in drie groepen met een of twee robots

De boxen worden automatisch gestrooid

Achter het voerhek is een verlengde voerstoep gerealiseerd. De urine loopt naar een goot en wordt direct afgevoerd

Een afscheiding op de voerstoep zorgt ervoor dat de koeien recht staan. Dit verkleint de besmeurde oppervlakte

‘Ja, we hebben een intensievere bedrijfsvoering met ongeveer 25.000 kilo melk per hectare. Maar de beschikbaarheid van voer en de afzet van mest is geen probleem’, vertelt hij. Een voordeel van boeren in een intensief gebied is de aanwezigheid van een goede infrastructuur. Zo maken de ondernemers gebruik van kunstmestvervangers uit de regio, onder andere omdat ze deelnemen aan een pilot met mineralenconcentraat. ‘We kopen al jaren nauwelijks kunstmest meer aan’, vertelt Bas.

Overigens hoopt de familie Aarts dat Brussel snel groen licht geeft om naast mineralenconcentraat ook de opgevangen urine van de eigen koeien in te mogen zetten als kunstmestvervanger. ‘Dan kunnen we deze optimaal benutten op ons eigen bedrijf en wordt primaire scheiding ook voor andere bedrijven interessant. Zo wordt een investering in de verbetering van het milieu ook financieel aantrekkelijk. Tot nu zijn deze investeringen alleen maar kostenverhogend, waardoor schaalvergroting wordt gestimuleerd’, stelt de veehouder.

Voersaldo nauwkeurig gevolgd

Voordat Bas fulltime boer werd, werkte hij als adviseur voor een bedrijfseconomisch advieskantoor. Luuk is financieringsspecialist bij een bank. Er wordt door de broers dan ook veel gerekend, ook als het gaat om de dagelijkse bedrijfsvoering. Zo wordt het voersaldo nauwgezet gevolgd.

‘De gezondheid van de koeien staat voor ons voorop, maar het realiseren van een laag vervangingspercentage is geen doel op zich. Van koeien die een te kleine bijdrage leveren aan het saldo nemen we vrij gemakkelijk afscheid’, vertelt Bas. ‘Daarom fokken we ook ruim jongvee op. Dan hebben we genoeg vaarzen voor vervanging en om te groeien, als we liquiditeit hebben om fosfaat te kopen. De vaarzen die we uiteindelijk niet nodig hebben, kunnen we altijd nog verkopen’, redeneert hij.

De veehouders streven naar een korte tussenkalftijd en ook dit is financieel onderbouwd. ‘We moeten zoveel mogelijk liters melk halen uit onze stal en onze robots om de investeringen terug te verdienen. Dat lukt het

best met een hoge dagproductie per koe. Die zakt te veel als het gemiddelde aantal lactatiedagen te ver oploopt’, legt Bas uit.

Korte tussenkalftijd voor meer melk

Met een gemiddelde tussenkalftijd van 380 dagen slagen de veehouders er goed in om de koeien vlot drachtig te krijgen. Een systeem voor activiteitsmeting gebruiken ze hiervoor niet. ‘We hebben er bij de bouw van de stal voor gekozen om ons geld te steken in functionele investeringen die op een later moment duurder zouden zijn. Zo konden we vanaf dag één efficiënt werken en hebben we ruimte om rustig aan door te groeien. Investeren in ondersteunende zaken, zoals sensoren, kan later nog’, verklaart Bas deze keuze. ‘Met een koppel koeien van deze omvang is er bovendien altijd wel iemand in de stal om tochtigheid in de gaten te houden. En de gekozen stalopzet met verschillende productiegroepen helpt hier enorm bij, omdat er geen bewust gaste koeien tussen de te insemineren dieren lopen.

Om de tussenkalftijd onder controle te houden volgen de veehouders de vruchtbaarheid van de koeien kort op. Insemineren doen ze zelf, maar iedere twee weken krijgen ze bezoek van een vruchtbaarheidsspecialist. Deze scant niet alleen op dracht, maar controleert ook de koeien die vanaf 60 dagen na afkalven nog niet tochtig zijn gezien. Zo kan bij problemen tijdig worden ingegrepen en wordt voorkomen dat koeien te ver uitlopen.

Gras deels naar geitenhouder

De gemiddelde dagproductie per koe ligt op dit moment rond de 30 kg melk. ‘Maar ze komen vanuit een situatie met overbezetting in een oude stal en het aandeel jonge koeien is relatief hoog. De dagproductie zal dus nog wel wat kunnen stijgen’, verwacht Bas. ‘Een goed voersaldo realiseren lukt op een intensief bedrijf het best bij een gemiddelde productie van minimaal 10.000 kilo melk per koe’, leerde hij in zijn werk als bedrijfsadviseur. ‘Maar een hogere productie is alleen interessant als de koeien het gemakkelijk doen’, voegt hij daar onmiddellijk aan toe. ‘Als een topproductie een doel op zich wordt, is het al snel te duur.’

De gietasfalt vloer wordt regelmatig besproeid met water en een middel dat het enzym urease remt en daarmee ammoniakvorming voorkomt

Op de stal ligt een zaagtanddak. De bovenste helft van de dakdelen is voorzien van lichtdoorlatende zonnepanelen

De familie Aarts voert een relatief eenvoudig basisrantsoen met (op drogestofbasis) 50 procent mais en 50 procent gras, aangevuld met 2,7 kg droge stof bieten- en appelpulp en in balans gebracht met soja. Deze laatste grondstof gaat voor de hoogproductieve koeien in de basis, terwijl de laagproductieve koeien het in geperste vorm in de robot krijgen. Het basisrantsoen wordt naar productie en lactatiestadium per koe aangevuld met een productiebrot.

Speciale grondstoffen, dure bijproducten, aparte mineralenmengsels en toevoegmiddelen komen er op het Brabantse melkveebedrijf niet aan te pas. Het zijn in de ogen van de veehouders producten die al snel meer kosten dan ze opbrengen en de echte problemen verdoezelen. Overigens berekent Bas de rantsoenen zelf, inclusief de samenstelling van de productiebrot die ze op bestelling laten maken.

Opmerkelijk detail is dat de veehouders een deel van het gras met de allerhoogste voederwaarde verkopen aan een geitenhouder. 'Melkgeiten kunnen van dit voer een hoger saldo maken dan koeien. Daardoor is deze uitwisseling voor beide bedrijven interessant', licht Bas deze keuze toe.

Fokkerij belangrijk maar eenvoudig

Ook de fokkerij benadert de familie Aarts rationeel. 'We zien zeker de meerwaarde van fokkerij, maar we houden het graag simpel en zijn hier echt niet de hele dag mee bezig', vertelt Bas. Alle pinken en de beste vaarzen en koeien worden geïnsemineerd met gesekst sperma, en de middengroep met conventioneel sperma van een holsteinstier. Het onder eind van de veestapel wordt drachtig gemaakt van een Belgisch-witblauwstier.

'Paringen maken laten we over aan het StierAdviesProgramma, het SAP, waarbij we altijd een grote groep stieren laten meedraaien. Dan zien we vanzelf wel welke stieren het best in ons fokdoel en bij onze veestapel passen', legt Bas uit. Bij het samenstellen van dit stierenpakket stellen de veehouders geen heel hoge eisen vooraf. Stieren moeten minimaal 500 kg melk vererven en verder allround cijfers laten zien. Het fokdoel van de veehouders is een koe die probleemloos melk produceert

en tegen een stootje kan als het eens tegenzit of de omstandigheden even niet optimaal zijn.

Regels of ruimte

Als het gaat om de bedrijfsvoering, laten Ton, Jolanda, Bas en Luuk Aarts weinig aan het toeval over. Tegelijkertijd maken ze zich niet te veel druk over de wet- en regelgeving die de sector de komende jaren nog te wachten staat. 'Eerst moeten we maar eens zien wat er van alle geruchten omgezet wordt in regels. En als er nieuwe regelgeving komt, dan is daarvoor altijd wel weer een oplossing te vinden', verwoordt Bas de redenering van hemzelf en zijn familieleden.

'Nederland is een heel mooi land om te boeren', vindt de jonge ondernemer. 'We hebben een goed klimaat en een goede infrastructuur om melk te produceren. Er zal altijd ruimte blijven voor melkveehouders. En buiten de boerderij kun je hier ook nog een sociaal leven leiden. Regelgeving is onvermijdelijk in een dichtbevolkt land. Als je minder regels en meer ruimte wilt, moet je emigreren. Maar dat betekent ook dat je moet inleveren op je sociale leven. En dat is iets wat wij niet willen.'

Extra foto's en video online

Meer beelden van het bedrijf van de familie Aarts zijn te vinden op de website van Veeteelt.

▶ Foto en film op veeteelt.nl